

Ryby mają głos!

O zagrożonych gatunkach ryb

Jednym z głównych zagrożeń dla przetrwania niektórych ryb są połowy przerastające możliwości samoodtwarzania się ich zasobów. Zwykle są one nielegalne, ale bywa, że na takie rabunkowe połowy jest przyzwoleństwo władz danego kraju. **Wg danych Organizacji do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa FAO (ONZ) wynika, że 75% światowych łowisk jest eksploatowana w pełni lub nadmiernie, a część jest przetrzebiona.** Od momentu rozwoju rybołówstwa w latach 50. ubiegłego stulecia liczebność ryb drapieżnych (np. dorsza, halibuta, tuńczyka) zmniejszyła się o 90%.

To my konsumenci decydujemy o tym, jakie ryby jemy, dlatego nasz wybór wpływa bezpośrednio na asortyment połowów. Należy pamiętać, że wiele z gatunków ryb łowi się w sposób rabunkowy i szkodliwy dla środowiska. W efekcie już ponad połowa gatunków ryb przez nas konsumowanych jest zagrożona nadmierną eksploatacją, a niektóre wręcz wyginieciem.

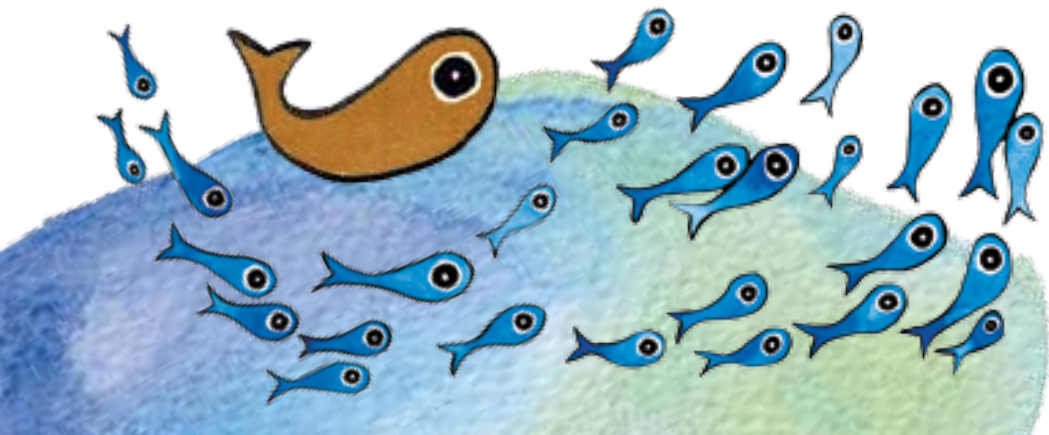
Od niepamiętnych lat morza i oceany są przez nas traktowane jako bezgraniczne źródło zasobów. Jednak nasza nadmierna konsumpcja i ich niekontrolowana eksploatacja są dzisiaj największym zagrożeniem dla ekosystemów morskich.

W Morzu Bałtyckim ze względu na przełowienie i kłusownictwo, zagrożonymi stały się zasoby bałtyckiego **dorsza**. Ich zapaść grozi naruszeniem równowagi ekologicznej morza. Niektórzy eksperci szacują, że w ostatnich latach co trzeci dorsz z połowów bałtyckich był złowiony nielegalnie. Europejscy naukowcy zalecili aby okresowo ograniczyć połowy tego gatunku, walczyć z kłusownictwem, a także chronić ekosystem bałtycki przed dalszą degradacją. Bagatelizowanie potrzeby ochrony populacji dorsza u Wybrzeży Nowej Fundlandii (Płn. Ameryka) doprowadziło do wyginiecia lokalnych populacji dorsza i w konsekwencji do wielotysięcznego bezrobocia wśród osób utrzymujących się z rybołówstwa.

Z powodu nadmiernych połowów, zanieczyszczenia naszych rzek i budowy zapór wodnych (np. we Włocławku na Wiśle) wyginęły polskie zasoby **łososia**, który jest rybą wędrującą na czas rozrodu z morza do rzek. Rozpoczęto odtwarzanie polskich łososi. Dlatego ważne jest, aby stale poprawiać jakość wody w naszych rzekach, podejmować działania w celu odtwarzania naturalnych biegów rzek, przeciwdziałać kłusownictwu, a także prawidłowo prowadzić kontrolę połowów i wyładunków tej ryby.

Jeśli nie będzie ryb, nie będzie rybaków

Ponad połowa gatunków ryb, które są konsumowane, zagrożona jest wyginieciem

Czy wiesz kiedy czuję się zagrożona?

Czuję się zagrożona **kiedy jestem łowiona** w sposób nadmierny, gdy zasoby mojego gatunku tracą możliwość samoodtwarzania się. Kiedy nie mam gdzie żyć, gdyż moje siedliska są niszczone. Nie mam miejsca do rozrodu. Brakuje mi warunków do żerowania. Nie mam się gdzie schronić przed drapieżnikami i nie ma gdzie schronić się mój narybek.

Czuję się zagrożona nawet **kiedy jestem chroniona**, ponieważ człowiek, który to prawo ustanowił, nie przestrzega go lub nie karze tych, którzy je łamią. Mało tego, czasami nawet sankcjonuje jego łamanie tłumacząc to koniecznością mojego kompromisu na rzecz jego egoistycznych celów ekonomicznych. Po co zatem ustanawia się prawo ochrony ryb, jeśli bliższa jest perspektywa wyginiecia mojego gatunku niż wzrostu rybostanu? Przecież ja żyję i rozmnażam się, nie po to by być w Czerwonej Księdze Gatunków Zagrożonych ale po to, by obfitością swoich zasobów móc żywić i bogacić ludzi.

Czuję się zagrożona **kiedy jestem rzadkim gatunkiem**, bo taką mnie stworzyła natura, a ludzie tak mało o mnie wiedzą. Występując w polskich wodach sporadycznie, w sposób oczywisty nie mogę mieć znaczenia gospodarczego. Czy jestem nieważna? Szkoda, że tak mało ludzi rozumie, że rzadkie gatunki też mają prawo do życia i dodają bogactwa ojczystej bioróżnorodności.

**Na początku opowiem Wam historię
o zagrożonych gatunkach ryb i człowieku**

Urodziłam się
o wschodzie
słońca
i opowiem Wam
moją historię...

Miałam mamę
i tatę,
piękny dom
i niezliczoną
ilość przyjaciół.

Czasami
spotykałam
Rybaka, który
opowiadał mi
swoje przygody.

Dla Rybaka,
byłam życiem
i przynosiłam mu
szczęście.

Pewnego dnia
Rybak zapragnął
więcej i złowił
nas wszystkie.

Teraz
nie ma ryb
i nie ma
Rybaka.

**Dla każdej z ryb możesz zrobić coś
pożytecznego i sam na tym zyskać**

Co możesz zrobić dla ryb

Jak kupować

Zastanów się jakie ryby najczęściej jesz. Poczytaj o nich w encyklopedii lub internecie. Sporo wiedzy dostarczy ci każdy zapytany rybak i wędkarz. Dowiedz się, które z ryb podawanych w restauracji czy smażalni lub sprzedawanych w sklepie są łowione przez polskich rybaków. Jeśli lubisz świeże – sięgaj po te, które żyją najbliżej Ciebie. Takim postępowaniem zawsze pomożesz lokalnemu rybołówstwu.

Pytaj rybaków i wędkarzy jaki jest wymiar ochronny dla gatunków, które najczęściej kupujesz – unikaj ryb małych, ponieważ wiele wylawianych ryb jest niewymiarowych i niedojrzałych płciowo. Zapytaj kiedy ryby danego gatunku mają okres ochronny – nie kupuj wówczas ich świeżych – najwyżej mrożone.

Okresy ochronne ryb regulują różne akty prawne. Najważniejsze, zwykle co roku aktualizowane znajdziesz na stronie internetowej Centrum Monitorowania Rybołówstwa www.cmr.gov.pl. W katalogu „Rozporządzenia” wyszukaj sporządzony na dany rok przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokument w sprawie wymiarów i okresów ochronnych organizmów morskich oraz szczegółowych warunków wykonywania rybołówstwa morskiego. Regulamin Polskiego Związku Wędkarskiego – dotyczy wód zarządzanych przez ten związek. Istnieją również regulaminy innych zarządców wód, np. RZGW.

Poszukuj certyfikatów ekologicznych na rybnych przetworach – kupuj np. konserwy tuńczykowe z wizerunkiem małego delfina i napisem „Safe”, „Dolphin Safe” lub „Dolphin Friendly” – oznacza to, że przy połowie tuńczyków nie zginęły delfiny. Na polskim rynku znajdują się już produkty z oznakowaniem MSC – certyfikatem nadawanym przez The Marine Stewardship Council – niezależnej organizacji, która nadaje ekologiczne oznakowania produktom rybnym. W Polsce możesz także natrafić na konserwy rybne ze znaczkami, które informują, że produkty są pozyskane metodami bezpiecznymi dla morświnów i fok.

Jak dbać o siedliska ryb

Dbaj o środowisko naturalne. Nie zaśmiecaj rzek, nie niszc ich brzegów, podwodnej roślinności – ryby tracą w ten sposób swoje izby porodowe – tarliska. Walcz z chemicznymi zanieczyszczeniami wód – zdrowe ryby to także Twoje zdrowie.

Jak wędkować

Jeśli wędkujesz przestrzegaj regulaminów wędkarskich. Jeśli złowisz rybę większą od wymiaru ochronnego nie wypuszczaj jej do wody. Zjedz lub daj zjeść innym. Nie zadawaj bólu rybom dla uprawiania sportu i rekreacji. Łowić (pozbawiać ryby życia) powinieneś wyłącznie dla konsumpcji własnej, Twojej rodziny lub znajomych.

Jak łowić

Jeśli jesteś rybakiem wiesz co robić. To twój zawód. Przestrzegaj prawa i Kodeksu Rybackiego FAO. Bądź odpowiedzialnym za wszelkie zasoby przyrodnicze morza. Poszerzaj swoją wiedzę z zakresu ekologii i stosuj ją, a morze będzie Cię żywiło i bogaciło w sposób trwały.

Jak zwracać znaczki

Jeśli znajdziesz lub złowisz rybę ze znaczkami w grzbiecie lub wewnątrz ciała zawiadom odpowiednią instytucję naukową – np. Zakład Ryb Wędrzyn Instytutu Rybactwa Śródlądowego w Gdańsku, tel.: 58 305 70 11; Morski Instytut Rybacki w Gdyni, tel.: 58 73 56 232; Stację Morską Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego w Helu, tel.: 58 67 50 836 lub inną najbliższą naukową placówkę ichtiologiczną czy lokalne koło Polskiego Związku Wędkarskiego.

Zwykle są to małe różnokolorowe plastikowe płytki z numerami i literami, przyklejone do ryby przy pomocy żyłki lub stalowego drucika.

Złoto i Srebro Bałtyku!

Śledzie srebrem, a szproty złotem mienia się w Bałtyku, tak w konwencji bajki można opisać sytuację w polskim morzu. Są przysmakiem morświnów i fok. Jeśli chodzi o bezpieczne z punktu widzenia ekologii połowy ryb to właśnie te gatunki do nich należą, choć i ich połowy objęte są tzw. kwotami. Połowy tych ryb nie są prowadzone metodami rujnującymi dno morza lub zagrażającymi innym gatunkom. Pamiętaj, Twój wybór ma ogromny wpływ na środowisko naturalne dlatego szukaj rzetelnych informacji o rybach, które najczęściej wybierasz do jedzenia. Jeśli ten gatunek jest zagrożony wyginieciem zrezygnuj z niego. W ten sposób możesz przyczynić się do ochrony nie tylko ryb, ale i wielu innych morskich stworzeń!

ŚLEDŹ

Żyje w wielkich ławicach przemierzając toń naszego morza. Jest pospolitym gatunkiem bałtyckim. Śledź bałtycki - inaczej sałaka jest skarlałą formą śledzia oceanicznego (atlantyckiego), jest od niego mniej tłusty i wcześniej dojrzewa płciowo – w drugim lub trzecim roku życia. Dorasta do ok. 24–28 cm długości. Aby złożyć ikrę zbliża się do brzegów porośniętych bujną podwodną roślinnością. Tworzy dwie rasy rozrodcze – wiosenną i jesienną. Wiosenna w kwietniu i w maju odbywa tarło w Zalewach Wiślanym i Szczecińskim oraz w Zatoce Puckiej. Jesienna niemal całkowicie wyginęła.

Ostrożnie!

Straciliśmy w Bałtyku, z nie do końca wyjaśnionych przyczyn rasę śledzi jesiennych. Zasoby śledzi z tarła wiosennego utrzymują się jeszcze na dobrym poziomie ale się zmniejszają. Ich połowy muszą być bardzo ostrożne.

SZPROT

Mała ryba morska z rodziny śledziowatych, występująca m.in. w Morzu Bałtyckim. Osiąga długość od 10 do 20 cm. Wyglądem bardzo przypomina młodego śledzia. Cechą odróżniającą jest szorstka krawędź brzucha. Ciało szprota jest pokryte srebrnymi łuskami, niebieskawymi lub szarzielonymi na grzbiecie. Tarło odbywa wiosną i na początku lata. Dojrzałość płciową uzyskuje w wieku 2 lat, dożywa 5–6 lat. Szprot jest szeroko wykorzystywany w przetwórstwie rybnym. W sklepach można już kupić szproty z ekotykietą, błękitnym serduszkami z morświnem. Te szproty bałtyckie poławiane są włokiem pelagicznym czyli metodą bezpieczną dla życia morświnów.

Przewodnik złotej rybki po wybranych gatunkach ryb

To Ty konsumentcie
decydujesz o tym, jakie
ryby jesz, dlatego Twój wybór
wpływa bezpośrednio na rodzaj
gatunków, który się poławia

RYBY

które spotkasz w sklepie, restauracji i smażalni

TUŃCZYK

To najszybsza ryba na świecie! Występuje głównie na otwartych i ciepłych wodach oceanów. Nie ma ich w Bałtyku. Żyją w toni wody, gdzie tworzą niekiedy wielkie ławice. W poszukiwaniu pokarmu – drobnych ryb i głowonogów pokonują bardzo duże odległości.

Zagrożenia

Wśród wielu gatunków tuńczyków najbardziej zagrożony jest tuńczyk błękitnopłetwy. Podczas połowów tuńczyka sieciami skrzelowymi ofiarami stają się delfiny i morskie żółwie.

DORSZ

Dorsz występuje w północnej części Atlantyku, w Morzu Północnym i w Bałtyku. Jest rybą drapieżną, żyje w wodach zimnych, czasami nawet na głębokości 500–600 metrów! Dojrzałość płciową osiąga gdy ma 40–50 cm długości. W Morzu Bałtyckim do rozrodu przystępuje dopiero wówczas gdy ma 3 lata.

Zagrożenia

Zasobom dorsza w Morzu Bałtyckim zagraża zarówno nieuczciwe i nadmierne rybołówstwo jak i złe warunki przyrodnicze. Najgorzej wiedzie mu się, gdy wszystkie te czynniki oddziałują jednocześnie. Brak słonej, zimnej i natlenionej wody nie pozwala mu się rozmnażać. Jeśli w tym czasie jeszcze nadmiernie wyłowi się stado rozrodcze zasoby bałtyckich dorszy ulegną załamaniu.

REKIN

Rekin jest rybą głównie oceanów i mórz o wysokim zasoleniu. To chyba najbardziej znany drapieżnik wśród ryb. Żyje w wodach zimnych i tropikalnych. Na dnie i w toni. Jest rybą chrzęstnoszkieletową. Rozmnaża się bardzo powoli, rodząc zwykle kilka młodych w ciągu roku.

Zagrożenia

Od pewnego czasu i w polskich sklepach można kupić produkty z rekina. Należy jednak pamiętać, że wiele gatunków rekinów w wyniku nadmiernych połowów na cele konsumpcyjne jest zagrożonych wyginieciem.

ŁOSOŚ

Łosoś to dwuśrodowiskowa ryba wędrowna. Większość życia spędza w morzu, natomiast tarło odbywa w rzekach i strumieniach. Młody łosoś, po wykluciu z ikry żyje w rzekach 2–3 lata, a następnie wędruje do morza gdzie spędza kolejne 2–3 lata. Po tym okresie wraca do rzek i potoków na rozród. Część populacji łososa po odbyciu tarła ginie, pozostała powtarza ten cykl parę razy. W Polsce łosoś występował dość licznie i odradzał się w górskich dopływach Wisły. Niestety jego rodzime zasoby w latach 80. praktycznie wyginęły. Parę lat temu przystąpiono do ich odtwarzania.

Zagrożenia

Głównymi przyczynami zagrożenia dla łososa w czasie jego wędrówki rzekami są zapory wodne (budowa tamy we Włocławku, odcięła wiślanym łososiom możliwość dotarcia do miejsc rozrodu), a także chemiczne zanieczyszczenie rzek, zamulenia tarłisk, zbyt intensywne nie raportowane połowy w morzu i kłusownictwo. Dziś w sklepie najczęściej pod nazwą łososa kupowane są ryby ze specjalnych hodowli. Dzikie łosoś jest prawie niedostępny, ale to on jest królem wśród innych ryb na restauracyjnych stołach. Aby ograniczyć połów dzikiego łososa lepiej jest kupować trochę wędrowną – kuzynkę łososa, która jest tak samo smaczna jak on, jest jej jednak zdecydowanie więcej.

CERTA

Certa występuje w dolnych partiach rzek wolno płynących oraz w przybrzeżnych wodach morskich. Podczas tarła wędruje w górę rzeki do górskich dopływów. Dorosły osobnik certy osiąga zazwyczaj długość 30–40 cm. Forma wędrowna certy osiąga dojrzałość płciową w 3 roku życia, natomiast formy niewędrowne osiągają dojrzałość płciową w wieku 7–8 lat. Certa miała w Polsce bardzo duże znaczenie gospodarcze.

Zagrożenia

Główną przyczyną drastycznego spadku populacji certy są zapory wodne (na Wiśle katastrofalny wpływ miała budowa tamy we Włocławku) oraz zanieczyszczenie rzek.

WĘGORZ

Węgorz jest rybą długowieczną, czasem żyje ponad 60 lat! Wszystkie europejskie węgorze odbywają rozród w jednym miejscu na świecie – w Morzu Sargassowym. Tarło odbywa się na głębokości 400–1000 metrów. Młode z pomocą prądów morskich – głównie Golsztromu wracają do Europy, w wieku ok. 3 lat.

Zagrożenia

W ostatnich latach ilość młodych węgorzy docierających do Europy i wpływających do rzek i jezior radykalnie się zmniejszyła. Barierą do rozprzestrzeniania się gatunku są tamy i turbiny wodne. Naukowcy określają węgorza jako gatunek bardzo zagrożony. Należy się spodziewać, iż w najbliższym czasie połowy i handel tymi rybami zostaną poważnie ograniczone. Jak trudna jest sytuacja zasobów tej ryby zaświadcza sytuacja na rynku. Dziś trudno już kupić okazy z polskich wód. Coraz częściej, z rąk sprzedawcy otrzymujemy węgorza z azjatyckich hodowli. Dociera on do Polski mrożony i dopiero tu jest wędzony.

MAKRELA

Występuje wzdłuż północnoamerykańskich i europejskich wybrzeży Oceanu Atlantyckiego, w południowo-zachodniej części Morza Bałtyckiego, w Morzu Śródziemnym i Morzu Czarnym, na głębokościach do 1000 m p.p.m. W Bałtyku pojawia się po tarle i odpływa przed zimą. Najczęściej spożywanym w Polsce gatunkiem jest makreła atlantycka dochodząca do 50 cm. Jest rybą wędrowną. Jesienią i zimą żeruje przy dnie zjadając głównie bezkręgowce. Od wiosny tworzy ławice i kieruje się ku terenom tarłowym. Makrele pojawiają się także u naszych brzegów. W latach 20. i 30. XX wieku w okolicach Gdyni łowione były regularnie i w znaczących ilościach.

Zagrożenia

Nie należy kupować makreli z rejonów gdzie jej zasoby zostały nadmiernie wyeksploatowane. Najlepiej wybrać produkt z certyfikatem Marine Stewardship Council.

KARMAZYN

Karmazyn błędnie nazwany okoniem morskim nie jest z okoniem blisko spokrewnionym gatunkiem, choć jego kształt wygląda podobnie. Występuje w ponad 100 gatunkach. Karmazyn jest gatunkiem wolno rosnącym i długowiecznym. Karmazyn ostrooki może żyć nawet ponad 200 lat.

Zagrożenia

Właśnie ze względu na specyfikę życia i rozmnażania się karmazyn, przy swojej wielkiej atrakcyjności kulinarnej dla człowieka i wynikającej z tego olbrzymiej presji połowowej, należy do gatunków przełowionych i zagrożonych ryzykiem zaniku.

SZCZUPAK

Jest drapieżnikiem i występuje w wodach słodkich (rzeki, jeziora), a także w przybrzeżnych wodach Morza Bałtyckiego. Dorosły osobnik może osiągnąć nawet do 1,5 m długości i 20 kg wagi. Szczupak poluje z ukrycia zaszywając się między roślinnością wodną gdzie wyczekuje na przepływającą zdobycz.

Zagrożenia

Jego zasoby w Polsce ulegają obniżeniu. U polskich brzegów Bałtyku niemal wyginął. Głównymi przyczynami spadku jego liczebności są: błędy w gospodarce rybackiej, kłusownictwo oraz duża presja ze strony wędkarstwa. Ponadto istotnym zagrożeniem staje się brak tarlisk i miejsc schronienia dla wylęgu, a także zanieczyszczenie wód i ich przeżyźnienie.

SOLA

Sola jest płastugą. Występuje przede wszystkim w Atlantyku u wybrzeży Europy oraz w Morzu Śródziemnym. W Bałtyku jest gatunkiem bardzo rzadko odnotowywanym. W ciągu dnia przebywa w piaszczystym lub mulistym dnie, natomiast w nocy poluje. Może osiągać do 70 cm długości ciała i ważyć nawet 4 kg.

Zagrożenia

Ze względu na dużą popularność kulinarną i wysoką cenę, zasoby soli są w wielu miejscach przełowione. Do połowów tej ryby używa się szkodliwej dla środowiska morskiego dna techniki połowów zwanej trałowaniem – czyli łowieniem poprzez ciągnięcie stosownych dla gatunku i łowiska narzędzi połowowych (różnego rodzaju włoków) po dnie morza.

MORSZCZUK

Morszczuk to drapieżna ryba morska, bliski kuzyn naszego dorsza. Występuje w Oceanie Atlantyckim, Morzu Śródziemnym oraz w Morzu Czarnym. Dojrzewanie samic morszczuka europejskiego odbywa się w 7–8 roku ich życia.

Zagrożenia

Jednym ze sposobów połowu tej ryby jest łowienie poprzez ciągnięcie po dnie morza włoków (rodzaj sieci), które powodują niszczenie siedlisk morskiego dna ryjąc grunt podobnie, jak czynią to pługi orne. Ponadto szacuje się że stosując tę technikę łowi się ok. 70% gatunków niechcianych, gatunków i stworzeń (przyłów). Nie nadające się do wykorzystania, ranne lub martwe są wyrzucane z powrotem do morza. Przy połowach morszczuka są niebezpieczne także tzw. sieci stawne. Zaplątują się i duszą w nich m.in. delfiny i morświny. Zasoby morszczuka na Północnym Atlantyku były poważnie zagrożone. Długoterminowy plan ich ochrony przynosi pozytywne rezultaty. Problemem pozostają stosowane metody połowów i ich wpływ na inne organizmy.

GŁADZICA

Gładzica należy obok storni i skarpia do pospolitych bałtyckich płastug (ryb flądrowatych). Zamieszkuje wschodnie wody północnej części Oceanu Atlantyckiego aż po Islandię, jest bardzo popularną rybą w Morzu Północnym, występuje też w Morzu Śródziemnym i na południe od niego oraz w Morzu Białym. Przebywa najchętniej na piaszczystym lub gliniastym dnie w strefie przybrzeżnej do głębokości 200 metrów. Żywi się przede wszystkim mięczakami i wieloszczetami. Osiąga 50–60 cm, długości, do 7 kg wagi i może dożyć do 50 lat. W Bałtyku do rozrodu potrzebuje dobrych warunków na znacznych głębokościach.

Zagrożenia

Populacja gładzicy na większości akwenów jest przełowiona, często zdarza się, iż łowione są także młode osobniki ryby, które nie zdążyły jeszcze wydać potomstwa na świat. W Bałtyku z powodów słabych wlewów słonych wód z Morza Północnego ma problemy z rozrodem. Jest jej obecnie zdecydowanie mniej niż przed kilkudziesięcioma laty. W Bałtyku zagrażają jej przydenne strefy beztlenowe, połowy tego gatunku muszą być bardzo ostrożne.

HALIBUT BIAŁY

Wielka drapieżna płastuga Północnego Atlantyku. Rośnie wolno, ale osiąga ponad 3 metry długości i ponad 300 kg wagi. Żeruje w strefie przydennej polując na inne ryby i skorupiaki. Halibut atlantycki żyje nawet 50 lat. Dojrzałość płciową osiąga w wieku kilkunastu lat.

Zagrożenia

Ze względu na fakt, iż ryba ta wolno rośnie i bardzo późno osiąga dojrzałość płciową jej masowe, nadmierne odławianie stało się przyczyną zanikania zasobów tego gatunku. Obecnie halibut jest uznawany jako zagrożony wyginięciem. Łowiony jest za pomocą trałowania dennego i na sznury haczykowe. Podczas połowów łowi się także młode osobniki, które nie wydały jeszcze na świat potomstwa. Ta sytuacja utrudnia możliwości odradzania się zasobów tego gatunku.

HALIBUT NIEBIESKI

Zamieszkuje okołobiegunowe wody półkuli północnej. Czasami nazywany jest halibutem grenlandzkim. Żyje i poluje w wodach głębinowych schodząc na głębokość nawet 2000 metrów. Preferuje wody bardzo zimne od +6 do -0,5°C. Mimo, że jest denną płastugą bywa, że żeruje w toni wodnej. Dojrzałość płciową osiąga w wieku 9–11 lat. Dorasta do ok. 1 metra długości i kilkunastu kilogramów wagi.

Zagrożenia

Halibut grenlandzki tak jak atlantycki łowiony jest za pomocą włoków dennych, sznurów haczykowych. Łowiono go nawet przy użyciu skrzelowych sieci dryfujących. Ze względu na brak halibuta białego presja połowowa na ten gatunek rośnie.

PANGA

Nazwa panga jest używana do różnych gatunków ryb. W handlu, w Polsce określa suma rekiniego, który sprowadzany jest do Europy z dalekowschodnich hodowli. W stanie naturalnym występuje w wielkich rzekach południowo-wschodniej Azji, w delcie Mekongu. Sumy te są rybami niemal wszystkożernymi. Zjadają ryby, skorupiaki i pokarm roślinny. Dorastają do ponad 40 kg.

Zagrożenia

Hodowle pangi nie są prowadzone w sposób zrównoważony dla środowiska. Budzi wątpliwości jakość wody, w której są przetrzymywane ryby oraz wysokie zagęszczenie obsad sadzów, basenów i zagród, w których są przetrzymywane.

Ciekawe ryby chronione

PARPOSZ

Parposz to wielka ryba śledziowata osiągająca do 60 cm długości ciała. Rozpoznać go łatwo po pojedynczym rzędzie czarnych kropek na bokach ciała. Występuje przede wszystkim wzdłuż północno-wschodnich wybrzeży Europy oraz w Morzu Bałtyckim. Należy do gatunków wędrownych, dwuśrodowiskowych. Rozmnaża się w ujściowych odcinkach rzek. Larwy tej ryby trafiają do morza unoszone przez prąd rzeki. Parposz był liczny jeszcze w latach 50. XX wieku. Był rybą, którą łowiono i handlowano.

Zagrożenia

Parposz jest w Polsce i Europie objęty ścisłą ochroną. Powody jego zaniku nie są jasne. Przy tak skromnym stanie zasobów zagraża mu przyłów podczas połowów innych ryb przemysłowych. Poważnym problemem dla skutecznej ochrony jest także niewystarczająca wiedza na temat biologii tego gatunku. Bywa nielegalnie sprzedawany na rybnych targowiskach.

WĘŻYNKA

Wężynka podobnie jak iglicznia osiąga ok. 15–20 cm, długości ciała. Nie ma płetwy ogonowej. Zamieszkuje północno-wschodni Ocean Atlantycki, Morze Śródziemne, Czarne i Bałtyckie. Żyje wśród przybrzeżnej roślinności. Także u tego gatunku to samiec odpowiada za wylęg młodych, które dojrzewają w jajach przyklejonych do jego brzucha.

Zagrożenia

Wężynka jest pod ścisłą ochroną gatunkową w Polsce. Zagrożeniem dla tego gatunku jest brak roślinności podwodnej, wśród której dorosłe i młode wężynki znajdują schronienie i pokarm.

DENNİK

Dennik występuje w północno-wschodnim Oceanie Atlantyckim. W Morzu Bałtyckim występuje rzadko. Jest arktycznym reliktem z okresu ostatniego zlodowacenia. Nie ma łusek. Żyje przy dnie poszukując wód chłodnych. Zwykle ukryty, zwinięty i mało ruchliwy. Ta drobna ryba zwykle osiąga zaledwie 10–20 cm długości ciała.

Zagrożenia

Dennik jest objęty ścisłą ochroną gatunkową w Polsce. Nie jest też rybą konsumpcyjną. Głównym zagrożeniem dla tej ryby są zmiany klimatyczne, które dotyczą także siedlisk morskich oraz antropogeniczne zmiany siedlisk dennych.

IGLICZNIĄ

Iglicznia to ryba o długości ciała ok. 20 cm (maksymalnie 30 cm). Występuje we wschodnim Atlantyku wzdłuż wybrzeży Europy, także w Morzu Bałtyckim i Śródziemnym. Żyje wśród przybrzeżnych wodorostów w morzach umiarkowanych i ciepłych. Jest krewniaczką morskiego konika. Można powiedzieć, że samce igliczni także „są w ciąży”, ponieważ samice składają im zapłodnione jaja pod specjalne łęgowe brzuszne fałdy. Na polskich brzegach najczęściej występuje w wodach Zatoki Puckiej.

Zagrożenia

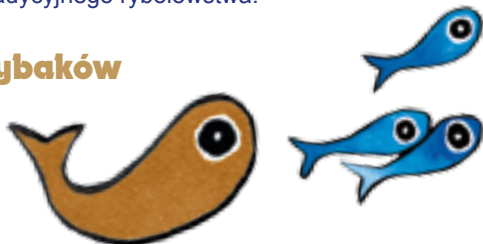
Iglicznia jest w Polsce objęta ścisłą ochroną gatunkową. Głównym zagrożeniem dla tej ryby jest przebudowa struktury roślinnych siedlisk, w których się chowa i żeruje na bardzo drobnych organizmach. Zubożenie podwodnych łąk zostęry czy brak morskczynu powodują, że szanse ukrycia się przed drapieżnikami dla niej wyraźnie maleją.

Słownik Złotej Rybki

Przełowienie – nadmierna eksploatacja łowisk, która jest jednym z największych zagrożeń dla ekosystemów mórz. Walka, w której zasoby ryb nie mają żadnych szans na odtworzenie. Współczesne statki wyposażane w bardzo specjalistyczny sprzęt, powinny używać go bardziej odpowiedzialnie. Ryby nie powinny być wylawiane w maksymalnej ilości bez względu na ich wiek, płciową dojrzałość, a także skalę przyłowu ryb i innych organizmów niechcianych. Przełowienia dopuszczają się zarówno statki rejestrowane jak i nierejestrowane, które są poza wszelką kontrolą i w sposób rabunkowy poławiają dowolne ilości ryb. Do niedawna przykładem były nadmierne połowy dorsza, szacuje się, że co trzeci dorsz z połowów bałtyckich był złowiony nielegalnie. Z powodu kłusownictwa w morzach cierpią nie tylko ekosystemy ale i społeczności lokalne, które utrzymują się z tradycyjnego rybołówstwa.

Jeśli nie będzie ryb, nie będzie rybaków

Klub Gaja jest jedną z wiodących, niezależnych organizacji społecznych zajmujących się ochroną środowiska i prawami zwierząt w Polsce. Został założony przez Jacka Bożka w roku 1988. Misją Klubu Gaja jest ochrona naszej planety Ziemi oraz zachowanie środowiska naturalnego dla nas i dla przyszłych pokoleń.

Klub Gaja od ponad 20 lat zajmuje się ochroną środowiska naturalnego. Prowadzimy ogólnopolskie kampanie i programy na rzecz ochrony rzek i dolin rzecznych. Zwracamy uwagę opinii publicznej na zagrożenia i problemy ekologiczne związane z działalnością człowieka oraz naszą wspólną odpowiedzialność za stan środowiska, w którym żyjemy. W swojej działalności edukacyjnej i wydarzeniach wykorzystujemy niekonwencjonalne metody i różne formy sztuki.

Ryby mają głos! to program Klubu Gaja, którego celem jest edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska w szczególności zrównoważonej eksploatacji zasobów ryb przemysłowych i gatunków chronionych – zagrożonych wyginięciem. W okresie wakacji, kiedy konsumpcja ryb na wybrzeżu jest największa przygotowaliśmy dla Państwa happening **Życzenia do złotej rybki**, poruszający problemy przełowienia wielu zasobów ryb, co w konsekwencji doprowadzić może do ich wyginięcia i spowodować utratę pracy przez rybaków. Zapraszamy także na wystawę edukacyjną **Ryby mają głos!** w fokarium Stacji Morskiej Uniwersytetu Gdańskiego w Helu.

Dalszymi działaniami w 2010 roku będzie listopadowy **Dzień Bez Zakupów**, w którym proponujemy świadome wybory konsumenckie i zachęcamy do podejmowania konkretnych działań jak, rezygnacja z zakupów zagrożonych gatunków ryb. W grudniu natomiast będziemy prowadzić kolejną odsłonę akcji **Jeszcze żywy karp**. W 2009 roku doprowadziliśmy do zmiany *Ustawy o ochronie zwierząt* i teraz ryby są chronione prawem. Jesteśmy już coraz bliżej zaprzestania niehumanitarnego traktowania karpi podczas transportu i sprzedaży. Jeśli Państwo chcą się przyłączyć do naszych działań zapraszamy na www.klubgaja.pl/ryby_maja_glos/

W folderze, który Państwo otrzymaliście jest **poradnik o rybach**, który mamy nadzieję ułatwi Państwu dostęp do informacji i pomoże dokonywać świadomych wyborów konsumenckich.

Złota rybka wprowadzi Państwa w świat nieznan, opowie o swojej przyjaźni z rybakiem, wyjaśni kiedy czuje się zagrożona i jak każdy może jej pomóc.

KLUB GAJA

43-365 Wilkowice, ul. Parkowa 10, tel./fax 33 812 36 94, e-mail: klubgaja@klubgaja.pl

w w w . k l u b g a j a . p l

Klub Gaja jest Organizacją Pożytku Publicznego.

KRS: 0000120069

Możesz przekazać nam 1% swojego podatku.

Wspierając działania Klubu Gaja chronisz przyrodę, pomagasz zwierzętom i rozwijasz edukację.

FISKESEKRETARIATET
THE FISHERIES SECRETARIAT

Program *Ryby mają głos!* dofinansowano przez The Fisheries Secretariat

UNIWERSYTET GDAŃSKI

Partner programu *Ryby mają głos!* Stacja Morska Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego

www.arcticpaper.com

Wydrukowano na papierze produkowanym w sposób przyjazny dla środowiska

ISBN 978-83-61608-48-6